

College voor Toetsen en Examens

BROCHURE

KADERS REKENTOETS VO 2016

REGELS EN INFORMATIE

- VMBO (2F, 2A EN 2ER)
- HAVO/VWO (3F, 3ER EN 3S)

Versie 3 november 2015

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Veranderde opzet brochure ten opzichte van 2015	4
1.2	Regelgeving	4
1.3	Nieuwe versie van deze brochure?	4
1.4	Rekenen op Examenblad.nl	5
2	Veranderingen ten opzichte van 2015	6
2.1	Syllabus rekenen 2F en 3F voor vo en mbo 2016	6
2.2	Drie afnameperiodes per schooljaar	6
2.3	Rekentoets in ExamenTester en Facet	6
2.4	Geen nieuwe versie ExamenTester	6
2.5	Levering software ExamenTester en packages ExamenTester	6
2.6	Aantal vragen in de rekentoets	6
2.7	Pilot rekentoets 2A	7
2.8	Pilot rekentoets 3S	7
2.9	Rekentoets ER	7
2.10	Ondersteunend materiaal	7
3	De uitvoering van de rekentoets	9
3.1	Kaders: De verantwoordelijkheid van de directeur	9
3.2	Informatie: Nieuwe syllabus rekenen 2016	9
3.3	Kaders: Flexibele en digitale afname en verklanking	9
3.4	Kaders: Toetsduur en toetslengte	10
3.5	Kaders: Kandidaten met een beperking	10
3.6	Kaders: Hulpmiddelen en aangepaste toetsen	12
3.7	Kaders: Geheimhouding	12
3.8	Kaders: Geen handmatige correctie	14
3.9	Informatie: Dataretour	14
3.10	Kaders: Inzage kandidaten	14
3.11	Kaders: Inzage docenten	15
3.12	Informatie: Vaststellen cijfer	15
3.13	Informatie: Rapportage leerlingresultaten	16
3.14	Informatie: Enquêtes voor rekendocenten en kandidaten	16
3.15	Informatie: Deelrapportages (op domeinen)	16
3.16	Kaders: Bewaartermijn	17
3.17	Kaders: Ongeldigverklaringen	17
3.18	Kaders: Rechtmatigheidscontrole	18
3.19	Informatie: rekentoets op een hoger niveau	18
3.20	Kaders: Pilot rekentoets 2A	19
3.21	Informatie: Pilot rekentoets 3S	20
3.22	Informatie: Cijfers rekentoets aanleveren aan BRON	20

4	Activiteiten tot aan de digitale afname	21
4.1	Informatie: Aanmelden	21
4.2	Informatie: Distributie	21
4.3	Informatie: Examenblad.nl	21
4.4	Kaders: Verplichte systeemcheck	21
4.5	Informatie: Proef op de Som en voorbeeldrekentoetsen	23
4.6	Informatie: Technische ondersteuning	24
5	De normering van de rekentoets	26

1 Inleiding

1.1 **Veranderde opzet brochure ten opzichte van 2015**

De brochure voor 2016 is op onderdelen aangepast ten opzichte van de brochure voor 2015. De brochure is korter dan voorgaande jaren en richt zich op de kaders en regelgeving voor het schooljaar 2015-2016. Een terugblik op eerdere jaren en beschrijvingen van kaders en regelgeving uit het verleden, zijn niet (meer) opgenomen. Ook zijn data van activiteiten en planning in het schooljaar niet meer in deze brochure opgenomen. Naast deze brochure is er de 'Activiteitenplanning centrale examens en rekentoets vo 2016' op Examenblad.nl, waarin is beschreven welke stappen moeten worden doorlopen en wanneer welke activiteiten plaatsvinden. Deze brochure en de activiteitenplanning bevatten tezamen de volledige informatie over de rekentoets vo.

Door de gewijzigde opzet van deze brochure, is niet met markeringen gewerkt om verschillen met de brochure van 2015 aan te geven.

1.2 **Regelgeving**

Sinds schooljaar 2013-2014 is de rekentoets vo (hierna: rekentoets) een verplicht onderdeel van het eindexamen.

Vanaf schooljaar 2015-2016 telt voor vwo-leerlingen het cijfer van de rekentoets mee in de slaag-/zakbeslissing.

In het vmbo en havo telt in 2015-2016 het cijfer van de rekentoets niet mee in de slaag-/zakbeslissing. Deelname aan de rekentoets is echter wel verplicht.

Artikel 46, eerste lid, van het Eindexamenbesluit vo luidt: 'Het College voor Examens stelt regels voor de uitvoering van de rekentoets.'

De bedoelde regels zijn opgenomen in deze brochure.

1.2.1 *Kaders en informatie*

De regels die de school bij de uitvoering van de rekentoets in acht moet nemen zijn beschreven in de paragrafen waarvan de titel de toevoeging 'Kaders:' draagt. Naast de kaders bevat deze brochure ook informatie. In de kop van elke paragraaf is aangegeven of de paragraaf kaders aangeeft of informatie bevat.

1.2.2 *Gewijzigd Eindexamenbesluit vo*

In de brief aan de Tweede Kamer van 25 juni 2015 kondigden de minister en staatssecretaris wijzigingen in de wet- en regelgeving van de rekentoets aan. Op het moment van publicatie van deze brochure is de nieuwe regelgeving nog niet uitgebracht. Zodra de regelgeving verschijnt, zullen de directeur en examensecretaris hierover worden geïnformeerd via Examenblad.nl.

1.3 **Nieuwe versie van deze brochure?**

Als er aanleiding is om een nieuwe versie van deze brochure of van de activiteitenplanning uit te brengen, dan krijgt de examensecretaris van de school bericht via een mailing vanuit Examenblad.nl. Daar staat ook altijd de actuele versie.

1.4 **Rekenen op Examenblad.nl**

Examenblad.nl kent voor rekenen een eigen vakpagina:

→ kies: uitklapmenu onder 'algemeen'	→ kies: rekenen
of: → kies: uitklapmenu onder 'vwo' of 'havo'	→ kies: rekenen 3F
of: → kies: uitklapmenu onder 'tl', 'gl', kb' of 'bb'	→ kies: rekenen 2F

Zoals voor alle informatie op Examenblad.nl, geldt ook voor rekenen: kies eerst de juiste jaarring.

Via het uitklapmenu onder 'algemeen' kunt u ook meer informatie vinden over de rekentoetsen.

2 Veranderingen ten opzichte van 2015

In december 2014 en in juni en oktober 2015 hebben de minister en staatssecretaris een brief aan de Tweede Kamer gestuurd met een overzicht van de stand van zaken en maatregelen met betrekking tot de rekentoets.¹ Informatie uit deze brieven die betrekking heeft op schooljaar 2015-2016 is in deze brochure opgenomen. Deze paragraaf bevat een samenvatting van de belangrijkste veranderingen ten opzichte van schooljaar 2014-2015.

2.1 Syllabus rekenen 2F en 3F voor vo en mbo 2016

De rekentoetswijzers zijn vervangen door een geheel nieuwe syllabus rekenen. Er is nu één syllabus 2F en 3F voor vo en mbo. Zie paragraaf 3.2.

2.2 Drie afnameperiodes per schooljaar

Per schooljaar zijn er drie afnameperiodes van de rekentoets. Dit is één periode meer dan voorgaande jaren. De afnameperiodes treft u aan in de activiteitenplanning.

2.3 Rekentoets in ExamenTester en Facet

De rekentoetsen 2F, 2A en 2ER worden in 2016 alleen aangeboden in Facet. De rekentoetsen 3F, 3ER en 3S² worden zowel in Facet als in ExamenTester aangeboden; scholen kunnen kiezen of ze deze rekentoetsen in Facet en/of ExamenTester afnemen. Schooljaar 2015-2016 is het laatste jaar dat scholen de rekentoetsen 3F, 3ER en 3S in ExamenTester kunnen afnemen. De werking van Facet verschilt op onderdelen van die van ExamenTester.

In deze brochure worden de verschillen beschreven. De regels voor de uitvoering van de rekentoets gelden voor alle scholen: voor afnames in zowel ExamenTester als Facet.

2.4 Geen nieuwe versie ExamenTester

Voor de afnames van de rekentoets in het schooljaar 2015-2016 wordt geen nieuwe versie van ExamenTester geleverd. Dat betekent dat gewerkt wordt met ExamenTester 2.11. De school hoeft deze versie niet te de-installeren. Wel dienen de gegevens opgeschoond te worden. Hiervoor ontvangt de school van Cito een instructie.

2.5 Levering software ExamenTester en packages ExamenTester

Tot en met schooljaar 2014-2015 verzond Cito ExamenTester en de examenpackages per aangetekende post naar de scholen. In het schooljaar 2015-2016 zullen deze bestanden worden aangeboden via de Cito-portal. De wachtwoorden worden wel verstuurd per aangetekende post.

2.6 Aantal vragen in de rekentoets

De toetslengte van de rekentoets is voor 2A, 2F en 3F gelijk, namelijk 45 opgaven. De toets bestaat uit twee secties: een deel zonder rekenmachine (ongeveer 40%) en een

¹ Brief van de minister en de staatssecretaris aan de Tweede Kamer 'Stand van zaken invoering referentieniveaus taal en rekenen in vo en mbo', referentie 702844, 17 december 2014.

Brief van de minister en de staatssecretaris aan de Tweede Kamer 'Voortgangsrapportage invoering referentieniveaus rekenen 2015', referentie 753889, 25 juni 2015.

Brief van de minister en de staatssecretaris aan de Tweede Kamer 'Stand van zaken invoering referentieniveaus taal en rekenen', referentie 823755, 6 oktober 2015.

Brief van de minister en de staatssecretaris aan de Tweede Kamer 'Vervolg beleid rekenen naar aanleiding van aangenomen moties', referentie 830386, 22 oktober 2015.

² In maart 2016 wordt een pilotafname van de 3S-rekentoetsen georganiseerd voor vwo-kandidaten.

deel met rekenmachine (ongeveer 60%). Elke rekentoets 2F en 3F bevat één cluster van drie vragen over één context.

De rekentoetsen ER zijn korter (30 opgaven) en hierbij kunnen kandidaten bij alle opgaven een rekenmachine gebruiken, zie paragraaf 3.5.

2.7 Pilot rekentoets 2A

In schooljaar 2015-2016 wordt de pilot met de rekentoets 2A voortgezet, bedoeld voor vmbo-bb.

In de eerste en derde afnameperiode (januari en mei/juni) wordt de rekentoets 2A afgenomen. Aan deze pilot kunnen alle vmbo-bb-scholen deelnemen. In afwijking van de pilot in 2014-2015, mogen in 2015-2016 ook leerlingen uit het voorlaatste jaar mee doen. Een kandidaat kan binnen één afnameperiode zowel een 2A- als een 2F-toets maken.

Voor de deelnemende bb-leerlingen is de pilot-rekentoets 2A een extra kans. Naast deelname aan de rekentoets 2A heeft de leerling nog recht op zijn kansen voor de rekentoets 2F of 2ER. Hij dient naast de pilot-rekentoets 2A minimaal eenmaal de rekentoets 2F af te leggen. De eindexamenkandidaten 2016 mogen beslissen welk cijfer op de bijlage bij de cijferlijst wordt vermeld: het cijfer voor de rekentoets 2F/2ER of het cijfer voor pilot-rekentoets 2A. Daarbij is niet zichtbaar of het een 2F/2ER-cijfer betreft of een cijfer voor de pilot-rekentoets 2A.

Voor leerlingen die in 2016 deelnemen en in 2017 eindexamen doen, wordt het wél zichtbaar op de cijferlijst als het een cijfer voor de rekentoets 2A is.

Zie ook paragraaf 3.20.

2.8 Pilot rekentoets 3S

Voor vwo-leerlingen die meer aankunnen dan 3F, komt er een vrijwillige 3S-toets die geen consequenties heeft voor de doorstroom naar het ho. In maart 2016 kunnen scholen met hun vwo-leerlingen deelnemen aan een pilot ter voorbereiding op de invoering van de rekentoets 3S. Zie ook paragraaf 3.21.

2.9 Rekentoets ER

Vanaf schooljaar 2015-2016 zijn de rekentoetsen 2ER en 3ER vaste onderdelen van het aanbod aan rekentoetsen.

De rekentoets ER is er voor leerlingen met ernstige rekenproblemen zoals dyscalculie. De rekentoets 2ER wordt vormgegeven binnen het referentieniveau 2F, de rekentoets 3ER binnen het referentieniveau 3F. Met hulpmiddelen en andere ondersteuning wordt ervoor gezorgd dat een leerling met ernstige rekenproblemen in staat gesteld wordt te laten zien wat hij kan. Voor meer informatie over de voorwaarden voor deelname, hulpmiddelen en inhoud van de rekentoets ER, zie Examenblad.nl-> kandidaten met een beperking -> ER-toets.

2.10 Ondersteunend materiaal

♦ Voorbeeldrekentoetsen

Dit schooljaar worden van elk type rekentoets nieuwe voorbeeldrekentoetsen beschikbaar gesteld om kandidaten voor te bereiden op de rekentoetsen in 2016.

Digitaal worden in Facet en in ExamenTester voorbeeldtoetsen beschikbaar gesteld aan scholen om in te plannen. Deze voorbeeldtoetsen zijn al zoveel mogelijk aangepast aan

de nieuwe syllabus. Voor 2F en 3F wordt daarbij ook één variant aangeboden die opgaven bevat die niet al breder openbaar zijn gemaakt. Net als in schooljaar 2014-2015 worden de voorbeeldtoetsen ook als twee halve toetsen beschikbaar gesteld, zodat ze flexibel als korte oefentoets afgenomen kunnen worden.

Daarnaast worden voorbeeldtoetsen ook aangeboden via oefenen.facet.onl

Tot slot wordt er voor 2F en 3F een voorbeeldtoets gepubliceerd in pdf-formaat die een weergave zijn van de afnames in 2015.

Voor 2A komt er in het najaar van 2015 een voorbeeldtoets beschikbaar in zowel pdf als Facet. In het voorjaar van 2016 zal een tweede voorbeeldtoets 2A beschikbaar komen.

Voor 2ER en 3ER worden in het najaar van 2015 voorbeeldtoetsen beschikbaar gesteld die gebruikt kunnen worden als voorbereiding op de afnames dit schooljaar.

Op Examenbladmbo.nl staan voorbeeldexamens rekenen voor het mbo. Het grootste deel van de opgaven uit deze examens is ook geschikt voor het vo. Dit geldt zowel voor 2F als voor 3F.

- *Instructieschermen*

In de nieuwe voorbeeldtoetsen die beschikbaar gesteld worden staan de instructieschermen die ook in de officiële rekentoetsen in schooljaar 2015-2016 worden getoond. Deze zijn op twee punten gewijzigd ten opzichte van 2014-2015.

- In 2014-2015 is eenmalig gewerkt met velden waarin geen punten of komma's konden worden ingevoerd, om te voorkomen dat kandidaten bij antwoorden van 1000 of groter een punt als scheidingsteken gebruiken. Dit heeft dusdanig veel vragen met zich meegebracht, dat er met ingang van 2015-2016 geen onderscheid in invoervelden meer is. De instructie op dit punt luidt daarom: *"Een punt wordt automatisch omgezet in een komma. Gebruik dus geen punten om duizendtallen aan te geven. Dus niet: 23.000, want dit wordt automatisch 23,000 Wel: 23000"*
- In de toets staat een aantal opgaven in een context. Bij sommige opgaven dient de kandidaat zelf aan de hand van de context een keuze te maken op hoeveel decimalen het antwoord gegeven moet worden. Deze keuze vormt in dat geval een toetsdoel bij die opgave. Voor de duidelijkheid is daarom in de instructie opgenomen: *"Als bij een opgave niet staat vermeld in hoeveel decimalen je het antwoord moet geven, moet je zelf een passende afronding kiezen."*

- ♦ *Deelrapportages*

Cito zal doorgaan met het leveren van deelrapportages (op domeinen) bij de rekentoets 3F.

Voor Facet-scholen komen de deelrapportages voor de rekentoets 2F en 3F beschikbaar via de *beveiligde* site van DUO. Voor ExamenTester-scholen komen de (deel)rapportages beschikbaar via de (beveiligde) Cito-portal.

3 De uitvoering van de rekentoets

Deelname aan de rekentoets is sinds het schooljaar 2013-2014 verplicht voor alle eindexamenkandidaten. De examensecretaris geeft per type rekentoets de aantallen kandidaten door op de formulieren 'Opgave aantal examenkandidaten', waarmee hij de centrale examens bij DUO bestelt. Zie paragraaf 4.1.

3.1 Kaders: De verantwoordelijkheid van de directeur

De directeur is verantwoordelijk voor de afname van het centraal examen en de rekentoets vo. Voor de digitale centrale examens en de rekentoets vo is dat niet anders dan voor de papieren centrale examens.

De directeur opereert daarbij met in achtname van het Eindexamenbesluit vo en de kaders in deze brochure, die eveneens de status van regelgeving hebben.

Als de directeur nieuw is, verzoekt het CvTE de examensecretaris deze brochure en de status ervan expliciet onder diens aandacht te brengen.

3.2 Informatie: Nieuwe syllabus rekenen 2016

Via een mailing vanuit Examenblad.nl aan de examensecretarissen van 25 juni 2015 is bekendgemaakt dat de nieuwe syllabus rekenen 2F en 3F voor vo en mbo is gepubliceerd:

Examenblad.nl → jaarring 2016 → algemeen → rekenen.

Deze syllabus vervangt de vorige toetswijzers en syllabi rekenen voor vo en mbo. De nieuwe syllabus rekenen is van kracht sinds 1 oktober 2015. De rekentoetsen vo en de rekenexamens mbo (vanaf P2) in het schooljaar 2015-2016 zijn gebaseerd op deze nieuwe syllabus. Op steunpunttaalenrekenenvo.nl is een servicedocument beschikbaar met een samenvatting van de wijzigingen in de nieuwe syllabus rekenen ten opzichte van eerdere syllabi/toetswijzers en de gevolgen daarvan voor de rekentoetsen voor schooljaar 2015-2016.

Op de website van het steunpunt staat ook een toelichting bij de syllabus van de syllabuscommissie, waarin de totstandkoming van de syllabus en de overwegingen voor gemaakte keuzes worden toegelicht.

3.3 Kaders: Flexibele en digitale afname en verklanking

In 2016 zijn voor elke afnameperiode vijf varianten 2A voor januari en mei/juni, acht varianten voor 2F, tien varianten van de rekentoets 3F en twee voor 2ER en voor 3ER beschikbaar. Voor 3S komen er minimaal tien beschikbaar, alleen voor de maartafname.

ExamenTester (alleen 3F, 3ER en 3S):

De varianten worden door de examensecretaris toegewezen aan de kandidaten. Daartoe maakt de examensecretaris afnameplanningen op de wijze zoals beschreven in de handleiding voor de examensecretaris bij ExamenTester. Als de rekentoets niet gelijktijdig bij alle leerlingen wordt afgenomen, zet de examensecretaris op de verschillende afnametijdstippen steeds een andere variant in. Hij volgt daarbij de volgorde die vermeld is in de begeleidende brief bij de aanbieding van de toetsen.

Daarnaast worden er twee dyslexie-versies (d-versie) aangeboden voor afname in ExamenTester.

Facet:

In Facet wijst de examensecretaris zelf geen variant toe, maar bepaalt Facet de variant. Ook zijn er geen aparte d-versies van de toetsen. De afnameplanner / examensecretaris legt bij de desbetreffende kandidaten in Facet vast dat deze recht hebben op verklanking. Deze kandidaten krijgen dan automatisch de beschikking over verklankingssoftware tijdens het maken van de toets.

3.4 Kaders: Toetsduur en toetslengte

Rekentoets	toetsduur (minuten)	aantal opgaven
2F	90	45
3F	120	45
2A	90	45
2ER	120	30
3ER	150	30
3S	120	45

Het is niet toegestaan om de rekentoets te onderbreken en deze op een ander tijdstip te hervatten.

3.5 Kaders: Kandidaten met een beperking

Dyslexie

Een kandidaat die over een dyslexie-verklaring beschikt, en baat heeft bij verklanking van de tekst in de toets, heeft recht op verklanking. De kandidaat met een dyslexie-verklaring heeft ook recht op maximaal 30 minuten extra tijd bij het maken van de rekentoets.³

ExamenTester (alleen 3F, 3ER en 3S):

Van de rekentoets 3F, 3ER en 3S worden dyslexie-versies' (d-versies) beschikbaar gesteld. In een d-versie kan de kandidaat geluidsfragmenten afspelen waarin de tekst van het beeldscherm wordt verklankt. Deze versie kan de school toewijzen aan een kandidaat die over een dyslexie-verklaring beschikt en baat heeft bij verklanking van de tekst in de toets.

De d-versie wordt aan alle scholen toegezonden en hoeft dus, anders dan bij de papieren centrale examens, niet speciaal te worden besteld.

Voor kandidaten met een dyslexie-verklaring die geen behoefte hebben aan verklanking van de tekst, maar wel bijvoorbeeld extra tijd, hoeft geen d-versie ingepland te worden.

Facet:

In Facet wordt bij de betreffende kandidaat vastgelegd dat deze recht heeft op verklanking. Tijdens de afname krijgt de kandidaat dan automatisch de beschikking over verklankingsoftware.

³ Conform artikel 55 van het Eindexamenbesluit vwo – havo – vmbo.

De spraak komt – anders dan bij de d-versie in ExamenTester – tijdens de afname in Facet tot stand door middel van spraaksynthese. Hoewel de bediening intuïtief en eenvoudig is, vergt de uitspraak van spraaksynthese enige gewenning als de kandidaat daar nooit mee heeft gewerkt. Daartoe kunnen van tevoren de voorbeeldrekentoetsen vo dienen.

Visuele beperking

Voor kandidaten met een visuele beperking wordt een aangepaste toets aangeboden. Deze wordt, net als de aangepaste centrale examens voor leerlingen met een visuele beperking, besteld via het daarvoor bestemde formulier van DUO. Er kan maatwerk nodig zijn, eventueel resulterend in andere afnamemomenten en mogelijk met een gecommiteerde van de commissie staatsexamens vo van het CvTE. Zo spoedig mogelijk na opgave neemt deze commissie met de school contact op om de mogelijkheden te onderzoeken.

Facet:

In Facet is een loep-functie aanwezig. Hierdoor biedt Facet voor kandidaten met een visuele beperking meer mogelijkheden dan ExamenTester. Het is van belang dat de school met deze kandidaten vooraf beoordeelt of afname van de rekentoets in Facet verantwoord is. Deze beoordeling kan het beste worden uitgevoerd met de voorbeeldrekentoets. Als blijkt dat de afname in Facet niet verantwoord is, dan maakt de kandidaat de hierboven bedoelde aangepaste toets.

Auditieve beperking

Voor kandidaten met een auditieve beperking is bij de rekentoets geen aanpassing nodig.

Dyscalculie/ernstige rekenproblemen

Voor kandidaten met dyscalculie geldt dat zij op grond van artikel 55 van het Eindexamenbesluit vo (mits in het bezit van een dyscalculie-verklaring) recht hebben op maximaal een half uur extra tijd en de door het CvTE gepubliceerde standaard rekenkaart als de kandidaat de reguliere rekentoets 2F of 3F maakt.

De kandidaat met ernstige rekenproblemen zoals dyscalculie heeft de mogelijkheid om de rekentoets ER te maken, mits aan de voorwaarden is voldaan. De kandidaat hoeft hiervoor niet in het bezit te zijn van een dyscalculie-verklaring. De rekentoets ER is geen gemakkelijker toets maar sluit beter aan bij de leerling met ernstige rekenproblemen en is daardoor voor hem beter te maken. De set opgaven is in de rekentoets ER deels aangepast en de kandidaat mag gebruik maken van hulpmiddelen zoals de rekenmachine en de rekenkaart.

Als blijkt dat een leerling door rekenangst blijft vastlopen op de ER-toets, kan in overleg met het CvTE de wijze van examinering worden aangepast, bijvoorbeeld in de vorm van een mondelinge afname door het CvTE. Bij een mondelinge afname wordt beter dan bij schriftelijke of digitale afname geconstateerd dat een leerling blokkeert, en kan daarop adequaat worden gehandeld. Voorwaarde is wel dat de rekentoets het struikelblok voor diplomering is. Nadere info volgt.

Nadere informatie over de rekentoets ER, waaronder de voorwaarden voor deelname en een link naar een voorbeeld leerlingdossier, is gepubliceerd op Examenblad.nl en verwerkt in de brochure over centrale examinering en leerlingen met een beperking. Examenblad.nl -> algemeen -> Kandidaten met een beperking -> ER-toets.

Verder gelden voor de afname van de rekentoets ER dezelfde regels als beschreven in het Eindexamenbesluit vo ten aanzien van de centrale examens.

3.6 Kaders: Hulpmiddelen en aangepaste toetsen

Hulpmiddelen

Bij de afname van de rekentoets is het gebruik van pen/potlood en kladpapier toegestaan en aan te bevelen. Het kladpapier mag de toetsruimte niet verlaten en dient na afloop van de zitting ingeleverd te worden. Zie ook paragraaf 3.7 over geheimhouding.

Verder is toegestaan:

- Het van de centrale examens bekende basispakket hulpmiddelen **met uitzondering van de rekenmachine.**
 - Bij de rekentoets ER is het gebruik van een eigen rekenmachine wel toegestaan, evenals het gebruik van een rekenkaart.
- Een papieren verklarend Nederlands woordenboek. Dat mag een Nederlands-Nederlands woordenboek zijn, maar ook het beeldwoordenboek of een woordenboek van het Nederlands naar de thuistaal van de leerling is toegestaan. In dat laatste geval is het toegestaan dat hetzelfde woordenboek ook thuistaal – Nederlands bevat.

Andere hulpmiddelen, zoals een digitaal woordenboek, zijn niet toegestaan.

Aangepaste toetsen en hulpmiddelen daarbij

Een uitzondering vormen aangepaste toetsen voor leerlingen met een beperking, waar andere hulpmiddelen wel kunnen worden toegestaan. Zo kan aan blinde of zeer slechtziende leerlingen het gebruik van een digitaal woordenboek na overleg met het CvTE worden toegestaan, evenals het gebruik van de eigen rekenmachine bij opgaven met de rekenmachine.

Waar bij aanpassing andere hulpmiddelen zijn toegestaan dan standaard, wordt dat aangegeven. Als vanwege een beperking een niet genoemd hulpmiddel naar het oordeel van de school nodig is, neemt de school contact op met het CvTE via beperking@hetcvte.nl.

Van het standaardpakket maken ook aangepaste toetsen deel uit voor leerlingen met dyslexie, met een auditieve of een visuele beperking en voor leerlingen met ernstige rekenproblemen zoals dyscalculie.

Als u voor een leerling een aangepaste toets uit het standaardpakket gebruikt, volstaat melding aan de Inspectie van het Onderwijs (hierna: de inspectie) en dient u bij sommige aanpassingen over een deskundigenverklaring te beschikken. Als het standaardpakket niet voldoet, dan neemt de examensecretaris contact op met het CvTE en kan maatwerk vanuit het CvTE mogelijk zijn. Dat kan onder andere bij leerlingen met een zeer zware lichamelijke beperking, een andere beperking waardoor beeldschermwerk niet goed mogelijk is, of een combinatie van beperkingen.

3.7 Kaders: Geheimhouding

Geheimhouding van de rekenopgaven is belangrijk voor rekentoetsen die nog moeten worden afgelegd.

Anders dan bij de papieren centrale examens, zijn de examendocumenten van de rekentoetsopgaven na de afname **niet** direct na afname openbaar. Aan het einde van het schooljaar, op 1 juli 2016, maakt het CvTE opgaven van de rekentoets openbaar. Hierover wordt via Examenblad.nl informatie verstrekt, zodra er meer bekend is. Ook is er met ingang van dit schooljaar na elke afnameperiode inzage door docenten en kandidaten mogelijk in de rekentoets 2F, 2ER, 3F en 3ER, zie hiervoor verder 3.11 en 3.10.

Het waarborgen van de geheimhouding vergt extra voorzorgsmaatregelen van de school.

Daarom heeft het CvTE de volgende richtlijnen opgesteld:

Onder geheimhouding van de opgaven van een digitaal centraal examen wordt het volgende verstaan:

- a. De opgaven zijn toegankelijk voor de kandidaat tijdens de examenzitting waaraan hij deelneemt;
- b. Door de kandidaat tijdens de zitting gemaakte notities mogen door de kandidaat niet worden meegenomen;
- c. De opgaven zijn toegankelijk voor medewerkers van de school voor zover dat en op het moment dat dit noodzakelijk is voor de afname;
- d. Het is niet toegestaan om een papieren uitdraai te maken of schermafdrucken dan wel foto's van het scherm te maken van de gemaakte toets. In ExamenTester en Facet is de printfunctie van de desbetreffende schermen daarom uitgeschakeld.

De directeur wordt geacht de medewerkers van zijn school op te dragen om:

- bovenstaande bepalingen onder a, b, c en d in acht te nemen;
- elke digitale toets uitsluitend te gebruiken voor het doel waarvoor het bestemd is, te weten als rekentoets *);
- te voorkomen dat rekentoetsopgaven en/of rekentoetsafnames worden gefotografeerd/gefilmd en/of registraties (zoals (digitale) schermafdrucken) daarvan zonder toestemming van het CvTE worden gemaakt dan wel verspreid;
- te voorkomen dat kandidaten tijdens een afname toegang hebben tot een of meer andere toetsen dan de toets die voor de kandidaat zelf voor de betreffende afname ingepland staat **);
- geen informatie, in welke zin dan ook, over de inhoud van een digitale rekentoets met derden uit te wisselen of publiek te maken ***).

*)

Dat betekent dat oefenen met digitale rekentoetsen van 2016 niet is toegestaan. Hiervoor mogen alleen de voorbeeldrekentoetsen gebruikt worden. Ook is het niet toegestaan om opgaven uit de officiële rekentoetsen (klassikaal) met de kandidaten te bespreken. Voor docenten en kandidaten bestaat er wel de mogelijkheid tot inzage achteraf in het gemaakte werk, hier zijn speciale richtlijnen voor.

**)

ExamenTester:

De examensecretaris zorgt ervoor dat er per kandidaat per toets maar één variant ingepland staat. Tevens zorgt de examensecretaris ervoor dat ingeplande toetsen pas vlak voor de afname vrijgegeven worden, zodat de kandidaat op het moment van afname geen andere toets kan openen dan alleen de rekentoets die voor dat tijdstip voor hem is ingepland.

Facet:

In Facet kunnen wel meer examens en toetsen ingepland staan voor een kandidaat, maar in het afnamelokaal krijgt de kandidaat de inlogcode van één examen of toets zodat hij alleen die toets of dat examen kan maken.

***)

Onder 'derden' wordt hier verstaan: iedereen die niet uit hoofde van zijn betrekking in een vo-school betrokken is bij de afname van de betreffende rekentoets.

Dientengevolge is het docenten niet toegestaan om via internetforums, sociale media etc. te discussiëren over opgaven uit de rekentoets. Wel kunnen docenten van verschillende scholen telefonisch of tijdens een besloten sessie spreken over opgaven van de rekentoets.

Docenten dienen zich ervan bewust te zijn dat schriftelijke informatie in handen kan komen van mensen voor wie deze informatie niet bedoeld is en dat het uitlekken van informatie over de rekentoets de belangen van de kandidaten kan schaden.

Voor inhoudelijke vragen of reacties kunnen docenten terecht bij de Examenlijn van het CvTE (via examenloket@duo.nl). Deze worden betrokken bij de normering.

Over de voorbeeldrekentoetsen kan uiteraard wel vrijelijk worden gecommuniceerd.

3.8 Kaders: Geen handmatige correctie

De rekentoets bestaat uit opgaven die automatisch worden gescoord. Dat betekent dat er geen sprake is van correctiewerk door docenten.

3.9 Informatie: Dataretour

Net zoals bij de papieren en digitale centrale examens spelen toets- en itemanalyses van Cito een belangrijke rol bij de normering. Cito maakt de toets- en itemanalyses op basis van de scores in ExamenTester en Facet.

In ExamenTester moet de examensecretaris per afnamegroep de antwoorden dataretour zenden. Het is belangrijk dat dit direct na de afname gebeurt, zodat van voldoende kandidaten scores voorhanden zijn voor de toets- en itemanalyse en het bepalen van de uitslag van kandidaten geen vertraging oploopt.

In Facet worden de data automatisch verzonden.

3.10 Kaders: Inzage kandidaten

Voor kandidaten bestaat vanaf dit schooljaar de mogelijkheid tot inzage in de rekentoets 2F, 2ER, 3F en 3ER. Omdat de opgaven na de afname niet direct openbaar zijn, moet inzage plaatsvinden in een besloten zitting. De kandidaat krijgt desgewenst inzage in de opgaven, het correctievoorschrift/antwoordmodel, zijn eigen antwoorden en de scores die per opgave zijn toegekend.

Voor de inzage gelden de volgende richtlijnen:

1. De mogelijkheid tot inzage start direct na de afnameperiode tot uiterlijk vier weken daarna (zie activiteitenplanning voor data). Voor de rekentoetsen 2ER en 3ER geldt de inzageperiode behorend bij respectievelijk 2F en 3F.
2. De kandidaat die inzage wenst moet dit kenbaar maken aan een door de school aangewezen functionaris. De kandidaat kan de toets één keer inzien.
3. De inzage verloopt via de examensecretaris.
De wijze waarop de examensecretaris de inzage met behulp van Facet kan organiseren is beschreven in de handleiding voor de afnameplanner/examensecretaris, te vinden op de website van DUO. De wijze waarop inzage binnen ExamenTester georganiseerd kan worden, staat beschreven in de handleiding die hiervoor op de website van Cito staat.

4. De inzage vindt plaats onder toezicht van een medewerker van de school, die gehouden is aan de richtlijnen omtrent de geheimhouding (zie paragraaf 3.7).
5. Tijdens de inzage ziet de kandidaat de opgaven, zijn antwoorden, de toegekende score en het correctievoorschrift.
6. De kandidaat mag tijdens de inzage geen aantekeningen maken.
7. Als de kandidaat (inhoudelijke) opmerkingen of vragen heeft, kan hij zich richten tot het LAKS. In dat geval moet de schoolfunctionaris de variantnaam aan de kandidaat melden, zodat LAKS weet op welke variant van de toets de opmerking betrekking heeft.
8. Met inachtneming van de richtlijnen 1 tot en met 7 kan per kandidaat inzage worden verleend. Inzage in de omzetting van de score in cijfer kan plaatsvinden door de kandidaat te wijzen op de openbare informatie die het CvTE daarover verstrekt.
9. De kaders rondom geheimhouding zijn van toepassing.

Het is mogelijk om de inzage voor meer kandidaten gelijktijdig te organiseren, zolang voor iedere kandidaat de bovenstaande richtlijnen in acht genomen worden.

3.11 Kaders: Inzage docenten

Inzage in de rekentoets 2F, 2ER, 3F en 3ER door docenten is met ingang van dit schooljaar mogelijk vanaf de eerste dag na de afnameperiode (zie activiteitenplanning voor data) tot vier weken daarna. Het CvTE werkt aan een formulier om reacties op opgaven digitaal te kunnen ontvangen en verwerken. Om reacties van docenten mee te kunnen nemen bij de normering, is het van belang om deze zo snel mogelijk kenbaar te maken onder vermelding van de variantnaam. De variantnaam is op te vragen bij de afnameplanner. Reacties die tot vijf dagen na de laatste afnamedag van de betreffende afnameperiode binnen komen, kunnen nog bij de normering worden betrokken.

De deadlines voor opmerkingen ten behoeve van de normering zijn dit schooljaar:

	Start inzagemogelijkheid	Uiterste datum commentaar voor normering
2F/2ER	Do 21-1-2016	ma 25-1-2016
3F/3ER	Wo 27-1-2016	zo 31-1-2016
2F/2ER	Do 24-3-2016	wo 30-3-2016
3F/3ER	Do 31-3-2016	ma 4-4-2016
2F/2ER	Do 9-6-2016	ma 13-6-2016
3F/3ER	Za 11-6-2016	wo 15-6-2016

Alle reacties die na de bovengenoemde deadline nog verstuurd worden, worden weliswaar niet bij de normering, maar wel bij de evaluatie van de rekentoetsen betrokken. Reacties kunnen worden doorgegeven tot één dag na de laatste dag waarop inzage is toegestaan voor de desbetreffende afnameperiode van die toets (zie activiteitenplanning).

3.12 Informatie: Vaststellen cijfer

Op basis van de resultaten van de afname en de analyse van de gegevens bepaalt het CvTE per variant van de rekentoets 2F en 3F een omzettingstabel van scores via schaalscores in cijfers. De data voor publicatie staan in de activiteitenplanning.

Scholen kunnen de omzettingstabellen downloaden. Met behulp van een omzettingstabel kunnen scholen desgewenst zelf de cijfers van de kandidaten vaststellen of controleren volgens de 'Instructie zelf vaststellen score en cijfer van een rekentoets vo' op de website van Cito en op Examenblad.nl.

3.13 Informatie: Rapportage leerlingresultaten

ExamenTester:

Omdat er bij de rekentoets vo gewerkt wordt met een andere normeringssystematiek dan bij de centrale examens, is het niet mogelijk om zelf een rapportage uit ExamenTester op te vragen. In de rapportage die de school ontvangt, wordt op leerlingniveau aangegeven welke score en schaalscore de leerling behaald heeft en welk cijfer daarbij hoort.

NB: na de derde afnameperiode van de rekentoets vo worden de omzettingstabellen en de (deel)rapportages van de ExamenTesterafnames niet gelijktijdig gepubliceerd. Zie activiteitenplanning voor details.

Facet:

De afnameplanner kan in Facet de leerlingresultaten raadplegen via de afnameplanning. Direct na de afname zijn de scores van de leerling te zien. Na bekendmaking van de normering worden de omzettingstabellen opgenomen in Facet. De rapportages in Facet bevatten dan naast de scores ook de schaalscores van de leerlingen en de bijbehorende cijfers.

Algemeen:

Met behulp van de omzettingstabel (zie paragraaf 3.12) kan de school de juistheid van de cijfers in de rapportages controleren of zelf cijfers vaststellen.

3.14 Informatie: Enquêtes voor rekendocenten en kandidaten

Het CvTE wil in deze beginjaren de ervaringen bij de afname graag volgen, vooral waar het wijzigingen in de inhoud en opzet van de rekentoets betreft. Daarvoor zijn digitale enquêtes ontwikkeld. Deze zijn bedoeld voor de docenten en kandidaten.

Na zowel de afname in januari als juni ontvangen de examensecretarissen van scholen een mail vanuit Examenblad. Daarin is een link opgenomen naar de enquêtes. De examensecretaris wordt verzocht de digitale vragenlijsten in te laten vullen en te verzenden (via de knop aan het eind van de vragenlijst). De resultaten worden gebruikt om verbeteringen in de rekentoets door te voeren.

3.15 Informatie: Deelrapportages (op domeinen)

Na afloop van de afnameperiodes worden deelrapportages beschikbaar gesteld. In deze deelrapportages wordt voor iedere kandidaat diens score per domein weergegeven.⁴ Per domein worden bovendien grensscores 'zeker voldoende' en 'zeker onvoldoende' vermeld. De deelrapportages beogen kandidaten en docenten meer inzicht te geven in de behaalde scores op de vier domeinen die in de referentieniveaus worden onderscheiden.

Voor de rekentoets ER is het in ieder geval dit schooljaar nog niet mogelijk om een deelrapportage beschikbaar te stellen, vanwege het geringer aantal opgaven in deze toetsen.

⁴ Getallen, Verhoudingen, Meten & Meetkunde, Verbanden.

3.16 Kaders: Bewaartermijn

Bewaartermijn

Vanwege de mogelijkheid tot inzage moet een bewaartermijn in acht genomen worden voor de digitale bestanden met de antwoorden van de leerlingen op de rekentoets. Die bewaartermijn is dezelfde als die voor de centrale examens: zes maanden na het vaststellen van de uitslag.

3.17 Kaders: Ongeldigverklaringen

Zodra een kandidaat is gestart met de rekentoets is sprake van een afname. Een onregelmatigheid tijdens de afname moet door de examensecretaris aan inspectie worden gemeld. Voordat de kandidaat de toets alsnog kan afleggen, moet de school beschikken over een ongeldigverklaring van inspectie.

Voorbeelden van onregelmatigheden die zich in de voorgaande jaren hebben voorgedaan zijn:

- Een surveillant start de toets van een kandidaat die afwezig blijkt te zijn. Ook in dit geval is er wel een afname geregistreerd in de centrale database.
- Na afloop van een afname blijkt dat de surveillant een afname te vroeg beëindigd heeft, terwijl de kandidaat recht bleek te hebben op tijdverlenging.
- Voor een kandidaat met een dyslexie-verklaring is verzuimd om verklanking aan te bieden. Deze onregelmatigheid wordt pas na afloop van de afname geconstateerd.
- Tijdens een afname wordt een kandidaat onwel en moet hij de examenzaal verlaten. Hij is niet meer in staat om de toets af te maken. De toets is wel gestart.
- Tijdens een afname hapert een opgave. De opgave wordt overgeslagen en de toets ingeleverd.
- Tijdens de afname loopt een PC meerdere keren vast. Een reserve PC is niet beschikbaar. Ondanks de consultatie van de helpdesk van Facet of ExamenTester, moet de afname afgebroken worden.
- Een kandidaat maakt de toets, sluit deze af en zet de PC uit. De examensecretaris kan de antwoorden van de kandidaat echter niet terugvinden. Ook de helpdesk slaagt er niet in om alle afnamegegevens van de kandidaat terug te vinden.

In alle bovenstaande voorbeelden is sprake van een afname.

Voordat de kandidaat de toets opnieuw mag afleggen, moet de eerste afname eerst ongeldig verklaard worden.

De ongeldigverklaring gebeurt door de inspectie. De inspectie kan daarbij overleggen met het CvTE. Pas nadat de inspectie de toets ongeldig heeft verklaard, mag de examensecretaris voor de betreffende kandidaat een nieuwe afnameplanning maken. Als een individuele opgave door technische problemen niet gemaakt kon worden, kan de inspectie ook besluiten om niet de hele toets ongeldig te verklaren en te kiezen voor een andere oplossing. Bij onregelmatigheden van technische aard, zoals de laatste drie hierboven beschreven voorbeelden, heeft de school ook eerst contact gehad met de helpdesk van Facet of ExamenTester (zie paragraaf 4.6).

De procedure voor het aanvragen van een ongeldigheidsverklaring is als volgt:

1. De examensecretaris vult het aanvraagformulier in.
Dit aanvraagformulier kan worden gedownload vanuit een mailing die op 30 november 2015 vanuit Examenblad.nl aan de examensecretarissen wordt verzonden.

2. De examensecretaris zendt het ingevulde aanvraagformulier naar het e-mailadres van de inspectie dat op het aanvraagformulier vermeld is.
3. De inspectie bericht de examensecretaris of de aanvraag gehonoreerd is.
4. Als dat het geval is beschikt de examensecretaris over de ongeldigverklaring van de inspectie.
5. Als de aanvraag betrekking heeft op een technisch probleem, kan de inspectie het CvTE inschakelen. In dat geval stuurt de inspectie een bericht aan de examensecretaris en aan computerexamens@hetcvte.nl.
6. Het CvTE gaat na of het probleem bij de helpdesk van DUO (Facet) of Cito (ExamenTester) bekend is en overlegt met de examensecretaris. Vanuit computerexamens@hetcvte.nl rapporteert het CvTE aan de inspectie en aan de examensecretaris.
7. De inspectie neemt vervolgens het besluit en informeert de examensecretaris.
8. De examensecretaris plant, in zijn rol als afnameplanner, de kandidaat in voor een tweede zitting. Voor kandidaten die de rekentoets in ExamenTester hebben afgelegd, geeft de inspectie aan welke variant ingepland moet worden. Facet kiest automatisch een juiste variant van de toets.
De examensecretaris moet bij deze afnameplanning aangeven dat het om een tweede zitting gaat. Alleen dan kan Facet de kandidaat een variant voorleggen die geen overlap heeft met de eerder gemaakte variant.

NB

Als een individuele opgave door technische problemen niet gemaakt kon worden, kan de inspectie ook besluiten om niet de hele toets ongeldig te verklaren en te kiezen voor een andere oplossing. Hierbij geldt dat de examensecretaris eerst contact heeft gehad met de helpdesk van Facet (DUO) of ExamenTester (Cito).

3.18 Kaders: Rechtmatigheidscontrole

De rekentoets vo valt onder het reguliere toezicht van de inspectie. Op haar verzoek ontvangt de inspectie na elke afnameperiode van Cito en DUO een overzicht met gegevens uit een centrale database.

In dit overzicht is onder meer te zien of er kandidaten zijn die een rekentoets binnen één afnameperiode twee keer hebben afgelegd. Als de eerste afname niet ongeldig verklaard is, kan sprake zijn van een onrechtmatigheid. De inspectie kan de rechtmatigheid van de afname controleren door de school te benaderen met de vraag hoe het kan dat de rekentoets twee keer is afgenomen, zonder dat sprake is van een ongeldigheidsverklaring. In het overzicht kan de inspectie ook zien hoe lang toetsen hebben opengestaan vóór het begintijdstip van de afname. Omdat het in strijd is met de richtlijnen voor geheimhouding als medewerkers van de scholen vooraf kennis kunnen nemen van de inhoud van de rekentoets, kan de inspectie de school vragen naar de reden van het voortijdig openstellen van de toets.

In het algemeen geldt: de inspectie kan scholen na de afnames benaderen met vragen over de rechtmatigheid als zij daar aanleiding toe ziet.

3.19 Informatie: rekentoets op een hoger niveau

Scholen kunnen kiezen om vmbo-kandidaten te laten opgaan voor de rekentoets 3F. Zodra het wijzigingsbesluit rekentoets is gepubliceerd, kan dit tijdens elk van de kansen, en is wisselen mogelijk. Het betreft hier een wijziging van artikel 51a van het Eindexamenbesluit vo.

ExamenTester:

Scholen die de rekentoets in ExamenTester afnemen en nog geen toegang hebben tot de 3F packages kunnen deze als volgt verkrijgen:

- De examensecretaris meldt vooraf door middel van een e-mail aan DUO (examens@duo.nl) dat hij een vmbo-kandidaat voor een afname van de rekentoets 3F wil inplannen.
De examensecretaris vermeldt daarbij zijn naam, de naam van zijn school/locatie en het BRIN/locatie-nummer.
- De school wordt door DUO en Cito geïnformeerd over de te nemen vervolgstappen.

Facet:

Scholen die de rekentoets in Facet afnemen, geven bij de kandidaat in het importbestand van kandidaten aan dat de kandidaat de rekentoets 3F aflegt (1121,VO-HAVO).

Mocht de school nog geen toegang hebben tot de 3F-toetsen, dan geeft de examensecretaris aan de helpdesk van Facet door dat de school ook kandidaten heeft met niveau VO-HAVO. De helpdesk zal dit niveau dan toevoegen aan de school, waardoor de planner ook de rekentoets 3F kan plannen.

3.20 Kaders: Pilot rekentoets 2A

In schooljaar 2015-2016 vindt een voortgezette pilot plaats met een rekentoets die binnen het vo specifiek bedoeld is voor het vmbo-bb: rekentoets 2A.

Voor de pilot in 2015-2016 gelden de volgende kaders:

1. De rekentoets 2A wordt uitsluitend afgenomen in Facet.
2. Alle vmbo-bb scholen kunnen met kandidaten uit het derde en/of vierde leerjaar aan de pilot deelnemen.
3. Scholen nemen de pilot-rekentoets 2A af naast de rekentoets 2F of 2ER. Een leerling kan dus niet alleen de rekentoets 2A afleggen, maar moet ook altijd de rekentoets 2F of 2ER afleggen.
4. Voor de deelnemende vmbo-bb leerlingen is de pilot-rekentoets 2A een extra kans. Naast deelname aan de rekentoets 2A heeft de leerling dus nog recht op zijn kansen voor de rekentoets 2F.
5. Eindexamenkandidaten 2016 mogen beslissen welk cijfer op de bijlage bij de cijferlijst wordt vermeld: het cijfer voor de rekentoets 2F of het cijfer voor pilot-rekentoets 2A. Daarbij is niet zichtbaar dat het een cijfer voor de pilot-rekentoets 2A is. Voor leerlingen die in 2016 deelnemen en in 2017 eindexamen doen, wordt het wél zichtbaar op de cijferlijst als het een cijfer voor de rekentoets 2A is.
6. De afname van de pilot-rekentoets 2A vindt alleen plaats in de eerste (januari 2016) en derde afnameperiode (mei/juni 2016).
7. De school geeft zich op voor deelname aan de pilot rekentoets 2A via het opgaveformulier 'aantal examenkandidaten' van DUO.
8. Voor dyslectische kandidaten is er automatisch een mogelijkheid tot verklanking bij de pilot-rekentoets 2A. Aangepaste versies zijn er niet. Zo is er geen 2A-ER-versie. Dat wil zeggen: voor bb-kandidaten met ernstige rekenproblemen zoals dyscalculie is er geen rekentoets die in de plaats komt van de pilot-rekentoets 2A, zoals er wél een rekentoets 2ER is.
9. Voor de pilot-rekentoets 2A is één voorbeeldtoets beschikbaar.
10. Van de pilot-rekentoets 2A zullen geen domeinrapportages worden geleverd.

11. Ten aanzien van toetslengte (aantal opgaven), toetsduur, terugbladeren, geheimhouding, toegestane hulpmiddelen, rapportage van leerlingresultaten en bewaartermijn gelden dezelfde regels als voor de rekentoets 2F.

Na de afname van de rekentoets 2A wordt deze geëvalueerd door middel van enquêtes voor de docent en de leerlingen.

Deelname aan de pilot-rekentoets 2A staat – indien de school daarvoor kiest – ook open voor vmbo-bb-kandidaten die in plaats van de rekentoets 2F de rekentoets 2ER afleggen. Daarbij geldt dat de leerlingen met ernstige rekenproblemen zoals dyscalculie bij de rekentoets 2A gebonden zijn aan alle regels van deze pilot-rekentoets, dus inclusief de opgaven waarbij geen rekenmachine gebruikt mag worden.

3.21 Informatie: Pilot rekentoets 3S

Voor vwo-leerlingen die meer aankunnen, komt er een vrijwillige 3S-toets die geen consequenties zal hebben voor de doorstroom naar het ho. In maart 2016 kunnen scholen met hun vwo-leerlingen deelnemen aan een pilot ter voorbereiding op de invoering van de 3S-rekentoets.

Voor de pilot in 2015-2016 gelden de volgende kaders:

1. De rekentoets 3S wordt afgenomen in ExamenTester en in Facet.
2. Alle vwo-scholen kunnen met kandidaten uit het vijfde en/of zesde leerjaar aan de pilot deelnemen.
3. Scholen nemen de pilot-rekentoets 3S af naast de rekentoets 3F. Een leerling kan dus niet alleen de rekentoets 3S afleggen, maar moet altijd ook de rekentoets 3F afleggen.
4. Voor de deelnemende vwo-leerlingen is de pilot-rekentoets 3S een extra kans. Naast deelname aan de rekentoets 3S heeft de leerling dus nog recht op zijn kansen voor de rekentoets 3F.
5. Eindexamenkandidaten 2016 mogen beslissen welk cijfer op de cijferlijst wordt vermeld: het cijfer voor de rekentoets 3F of het cijfer voor pilot-rekentoets 3S. Daarbij is niet zichtbaar dat het een cijfer voor de pilot-rekentoets 3S is, het wordt vermeld als '3F'.
6. De afname van de pilot-rekentoets 3S vindt alleen plaats in de tweede afnameperiode (maart 2016). Er is voor de pilot-rekentoets 3S geen inhaalmogelijkheid.
7. De school geeft zich op voor deelname aan de pilot rekentoets 3S via het opgaveformulier 'aantal examenkandidaten' van DUO.
8. Voor dyslectische kandidaten is er een dyslexie-versie van de pilot-rekentoets 3S in ExamenTester en de mogelijkheid tot verklanking in Facet. Andere aangepaste versies zijn er niet.
9. Van de pilot-rekentoets 3S zullen geen domeinrapportages worden geleverd.
10. Ten aanzien van toetslengte (aantal opgaven), toetsduur, terugbladeren, geheimhouding, toegestane hulpmiddelen en bewaartermijn gelden dezelfde regels als voor de rekentoets 3F.

3.22 Informatie: Cijfers rekentoets aanleveren aan BRON

Het resultaat van de rekentoets wordt – nadat de wijzigingsregelgeving hierover is gepubliceerd – binnen vijf werkdagen na vaststelling van het eindcijfer doorgegeven aan DUO-BRON. De deadline voor het aanleveren van de resultaten van de rekentoets vo is vermeld in de activiteitenplanning op Examenblad.nl.

4 Activiteiten tot aan de digitale afname

4.1 Informatie: Aanmelden

Via het formulier 'Opgave aantal examenkandidaten' van DUO, waarmee de examensecretaris de centrale examens bestelt, geeft de school aan voor welke rekentoetsen zij kandidaten heeft. Dit geldt ook voor 2A en 3S. Voor de tweede en derde afnameperiode hoeft dit niet opnieuw te gebeuren.

4.2 Informatie: Distributie

ExamenTester:

De examendocumenten ten behoeve van de rekentoets die met ExamenTester worden afgenomen, worden via de portal van Cito beschikbaar gesteld zodat de school ze kan downloaden. De wachtwoorden worden per aangetekende post verstuurd.

Facet:

Voor Facet worden geen examenbestanden naar de scholen verzonden. DUO zet de toetsen klaar in Facet. Via een mailing vanuit Examenblad.nl worden de examensecretarissen hiervan op de hoogte gesteld.

4.3 Informatie: Examenblad.nl

Mededelingen over de rekentoets vo worden verzonden vanuit Examenblad.nl. Alle mailings gaan naar de examensecretaris, diens plaatsvervanger en als daar aanleiding toe is ook naar de directeur of de systeembeheerder. De mailings worden verstuurd naar de e-mailadressen die vermeld zijn op de persoonlijke pagina van de examensecretaris op Examenblad.nl. Zie paragraaf I.2 van de Septembermededeling op Examenblad.nl.

4.4 Kaders: Verplichte systeemcheck

Zowel voor het gebruik van Facet als voor het gebruik van ExamenTester geldt een verplichte systeemcheck.

4.4.1 Inleiding

Voordat u Facet en/of ExamenTester voor de rekentoets mag gebruiken, moet u succesvol een systeemcheck uitgevoerd hebben binnen de IT-infrastructuur op de school. Deze systeemcheck wordt uitgevoerd met het Functionaliteiten-Test-examen (FT-examen) en heeft als doel te testen of de infrastructuur op de school voldoet aan de eisen van Facet of ExamenTester.

Het FT-examen is een speciale toets waarin de verschillende typen vragen en hulpmiddelen zijn opgenomen die ook in de echte rekentoetsen kunnen voorkomen.

ExamenTester:

Er is één algemeen FT-examen, waarbij het niet om de inhoud van de toets/het examen gaat, maar waar het uitsluitend om het testen van de infrastructuur op de instelling draait.

Facet:

In Facet zijn meerdere FT-examens beschikbaar. Gebruik het FT-examen 'po en vo algemeen testexamen Facet'.

4.4.2 *Vorbereiding en voorwaarden op de systeemcheck*

1. Installeer Facet of ExamenTester. Raadpleeg voor meer informatie de handleidingen die beschikbaar zijn op de beveiligde site van DUO of op de website van Cito.
2. Bepaal de omstandigheden waarin de afnames plaatsvinden. Deze omstandigheden moeten gelijk zijn aan de omstandigheden tijdens de echte afnames. Denk hierbij onder meer aan de tijdstippen van de afnames, de netwerkbelasting en het aantal lokalen. Verder kunt u denken aan het profiel (bijvoorbeeld admin profiel of studentprofiel) waarin de echte afnames zullen plaatsvinden. Tijdens de systeemcheck dient de kandidaat met dit profiel ingelogd te zijn op het werkstation.
3. Alleen Facet: Bepaal of u de echte afnames online of offline gaat afnemen. U neemt de systeemcheck op dezelfde wijze af als de echte afnames. Wanneer u zowel online als offline verwacht af te nemen, voert u de systeemcheck op beide omgevingen uit.
4. Tijdens de systeemcheck moet u minimaal het aantal computers gebruiken dat ook tijdens de echte afnames gebruikt gaat worden. Tel hier 10 procent reserve bij op voor het geval er tijdens een afname één of meerdere computers defect raakt en een kandidaat plaats moet nemen achter een reservecomputer.
5. Wanneer alle noodzakelijke stappen in het proces van het installeren van de software voor Facet of ExamenTester zijn gevolgd, kunt u een FT-afname plannen zoals beschreven in de handleiding voor de 'FT- Afnameplanner' (Facet) of de handleiding voor de examensecretaris (ExamenTester).

4.4.3 *Uitvoeren systeemcheck*

1. Log met alle kandidaten tegelijkertijd in.
✓ Controleer of alle kandidaten succesvol ingelogd zijn.
2. Laat alle kandidaten gelijktijdig het FT-examen maken.
3. Zorg ervoor dat de kandidaten de afname inleveren.
4. Sluit als FT-afnameleider de afname zoals beschreven is in de handleiding 'FT-Afnameleider'.

4.4.4 *Resultaat systeemcheck*

ExamenTester:

De resultaten van de uitgevoerde systeemchecks worden elke maandag voor 9.00 uur gepubliceerd op de Cito-portal. De examensecretaris ziet daar het FT-aantal van elke uitgevoerde systeemcheck waarvan dataretour naar Cito is gedaan.

Facet:

Uiterlijk 5 werkdagen na het uitvoeren van de systeemcheck, ontvangt de afnameplanner een bevestiging hiervan van de helpdesk van Facet.

	DUO controleert in Facet 4.0 niet of de afnames daadwerkelijk gelijktijdig hebben plaatsgevonden of hoeveel afnames er hebben plaatsgevonden. Het is dan ook de verantwoordelijkheid van de school om een systeemcheck uit te voeren die representatief is voor een echte afname.
---	---

4.4.5

Uiterste datum systeemcheck

De uiterste datum voor het uitvoeren van de systeemcheck staat in de activiteitenplanning.

	CvTE, Cito en DUO vinden het onverantwoord om bij de daadwerkelijke examens meer computers gelijktijdig in te zetten dan dat er tijdens de systeemcheck zijn gebruikt.
---	--

	Als er wijzigingen plaatsvinden in de infrastructuur van de instelling waardoor de instelling meer computers wil inzetten dan tijdens de initiële systeemcheck, dan kan de instelling ook na toestemming voor deelname een nieuwe systeemcheck uitvoeren.
---	---

	De registratie van de FT-afnames biedt op zich nog geen garantie voor een goed verloop van de afnames. Het is ook van belang dat de afnames tijdens de systeemcheck(s) naar tevredenheid ⁵ van de instelling zijn verlopen. Als zich tijdens de afname van het FT-examen technische problemen hebben voorgedaan is het van belang dat de instelling hierover tijdig contact opneemt met de helpdesk van Facet(DUO) of ExamenTester (Cito).
---	---

4.5

Informatie: Proef op de Som en voorbeeldrekentoetsen

NB Voordat de school aan de Proef op de Som begint moet de systeemcheck (zie paragraaf 4.4) zijn afgerond.

4.5.1

Doel

Het doel van de Proef op de Som is om leerlingen en docenten te laten oefenen met de digitale rekentoets vo in de examensoftware waarin de toets/het examen wordt gemaakt. Hiervoor worden voorbeeldrekentoetsen beschikbaar gesteld. De Proef op de Som is de generale repetitie voor de afname van de rekentoets vo 2016.

De Proef op de Som is belangrijk om alle betrokkenen (leerlingen, docenten, systeembeheerders en examensecretarissen) goed voor te bereiden op de afname. Het is dan ook van belang om tijdens de Proef op de Som met alle kandidaten de voorbeeldrekentoets af te nemen.

⁵ Bijvoorbeeld geen onregelmatigheden zoals crashes, Flashapplicaties die niet goed werken, haperingen bij geluid- en beeldfragmenten.

4.5.2 *Adviezen aan de examensecretaris voor de Proef op de Som:*

Zorg ervoor dat alle kandidaten kunnen oefenen met voorbeeldrekentoetsen.

Organiseer de afnames van de voorbeeldrekentoetsen tijdens de Proef op de Som liefst op exact dezelfde manier als de echte toetsen (zelfde computers, zelfde groepen kandidaten, zelfde momenten in de week).

Door bij de Proef op de Som evenals tijdens de systeemcheck (zie paragraaf 4.4) rekening te houden met afhankelijkheden (serverbelasting, verschillende afnamelokalen, meerdere LocalServers) die van invloed zouden kunnen zijn tijdens digitale afnames, krijgt u meer inzicht in de werking van de examensoftware in combinatie met uw IT-infrastructuur. Hoe meer de situaties van de Proef op de Som overeenkomen met die van de echte afnames, hoe beter.

Eventuele technische problemen tijdens de Proef op de Som die structureel kunnen zijn, moeten worden gemeld aan de helpdesk. Denkt u niet 'Het zijn maar voorbeeldrekentoetsen', maar bedenk dat een storing tijdens de Proef op de Som ook tijdens de echte afname kan optreden.

NB

Bij een melding tijdens de Proef op de Som zal de helpdesk nagaan of de systeemcheck is uitgevoerd. De helpdeskmedewerker kan uw school bij de Proef op de Som niet helpen als de systeemcheck niet is afgerond.

4.5.3 *Losse rekenmachine*

De digitale rekenmachine uit ExamenTester en uit Facet is als losse applicatie aan de scholen beschikbaar gesteld. Met deze losse applicatie kunnen docenten met hun examenkandidaten buiten ExamenTester of Facet om, oefenen met de rekenmachine.

ExamenTester:

De losse rekenmachine uit ExamenTester is via de Cito-portal beschikbaar.

Facet:

De digitale rekenmachine uit Facet is te vinden op de oefenomgeving van Facet (oefenen.facet.onl).

4.6 **Informatie: Technische ondersteuning**

Lukt het de school niet om ExamenTester of Facet gebruiksklaar te maken, dan kunnen drie hulpacties achtereenvolgens ondernomen worden:

Actie 1:

Op de websites van Cito/DUO staat een lijst van veel gestelde vragen (FAQ's).

Voor ExamenTester: <http://rekentoetsvo.cito.nl>, kies: ICT-examenhelpdesk

Voor Facet: <http://www.duo.nl/zakelijk>, kies VO en computerexamensysteem Facet.

Hier worden meldingen gemaakt van problemen en oplossingen zoals die bij scholen zijn voorgekomen.

Actie 2:

Als op de website niet de juiste aanwijzingen worden gevonden, kan de examensecretaris/systeembeheerder de helpdesk bellen en het aangetroffen probleem bespreken. De helpdesk brengt aan de hand van een vastgelegd script stapsgewijs de infrastructuur van de instelling in beeld. Op deze manier wordt getracht het probleem

in kaart te brengen en een oplossing te vinden. Mocht de helpdeskmedewerker er zelf geen oplossing voor kunnen bieden, dan wordt het probleem doorgezet naar de tweede lijn. In dat geval wordt er niet direct een oplossing aangereikt. Vanuit de tweede lijn wordt dan later contact opgenomen met de betreffende klant.

Voor het telefoonnummer, het e-mailadres en de actuele openingstijden zie:
Voor ExamenTester: '<http://rekentoetsvo.cito.nl>', kies: ICT-examenhelpdesk.
Voor Facet: <http://www.duo.nl/zakelijk>, kies VO en computerexamensysteem Facet.

Bij telefonisch contact met de ICT-Examenhelpdesk van Cito moet gekozen worden tussen Alarm (toets 1) of gewone vragen (toets 2). De optie Alarm is bedoeld voor vragen en problemen die ontstaan **tijdens een daadwerkelijke afname** van het examen tijdens de afnameperiode.

NB1

Bij telefonisch contact met de helpdesk moet de hulpvrager het BRIN-nummer noemen van de locatie waar het probleem zich voordoet. Zorg er dus voor dit bij de hand te hebben als de helpdesk gebeld wordt!

NB2

De helpdesk doet er alles aan scholen zo snel mogelijk van dienst te zijn. Soms duurt de oplossing van een probleem echter onverhoopt langer dan de examensecretaris of de systeembeheerder acceptabel vindt. In deze gevallen kunnen zij contact opnemen met het College voor Toetsen en Examens via computerexamens@hetcvte.nl. Het CvTE kan in sommige situaties als onafhankelijke partij trachten de afhandeling te bespoedigen.

NB3

Bij eventuele problemen die het gevolg zijn van ongewenste interferentie tussen de examensoftware en het ICT-netwerk van de school kan specifieke kennis van het ICT-netwerk van de school noodzakelijk zijn. Van de helpdesk moet niet verwacht worden dat men beschikt over specifieke kennis van alle ICT-netwerken die op de 1.200 VO-scholen in gebruik zijn.

5 De normering van de rekentoets

Bij de rekentoets wordt gewerkt met een andere normeringssystematiek dan bij de centrale examens in het vo.

De normeringssystematiek is vastgelegd in de Regeling omzetting scores in cijfers centrale examens en rekentoets vo 2015.⁶

Met behulp van een opgavenbank ontstaat een afnamesysteem met een:

- *Zeer betrouwbare normering:*
de prestatie-eisen zijn voor alle kandidaten gelijk, ongeacht de afgenomen variant, ongeacht het afnametijdstip en ongeacht de onderwijssector (afstemming met centrale examens rekenen 2F en 3F in het mbo). Dit is van belang omdat het cijfer voor de rekentoets meteen het eindcijfer is;
- *Grotere mate van flexibiliteit:*
mogelijkheid tot meer afnameperiodes met meerdere afnamedagen;
- *Doorlopende toetslijn rekenen 1F → 2F → 3F,*
waardoor de sectoroverstijgende afstemming PO (1F) → vmbo, mbo-niveaus entree-, 2&3 (2F) → mbo-niveau 4, havo & vwo (3F) bevorderd wordt.

Schaalscores

De omzetting van scores in cijfers wijkt bij de rekentoets vo af van de wijze van normeren bij de centrale examens in het voortgezet onderwijs. Er wordt *niet* gewerkt met normeringstermen (N-termen), maar met een schaalscore. *Per variant* van de rekentoets wordt iedere score gekoppeld aan een schaalscore. Vervolgens is aan elke schaalscore een cijfer gekoppeld, met inachtneming van de cesuur. Door de omzetting van scores in cijfers te laten verlopen via een vaardigheidsschaal, wordt ervoor gezorgd dat hetzelfde vaardigheidsniveau bij alle varianten tot hetzelfde cijfer leidt. Omdat niet alle varianten precies dezelfde moeilijkheidsgraad hebben, kan – bijvoorbeeld – 39 scorepunten bij de ene variant leiden tot het cijfer 6 en bij de andere variant tot het cijfer 7.

Een vaardigheidsschaal is een goed instrument als er meer varianten van een examen of een toets zijn, zoals bij de rekentoets vo en de centrale examens rekenen mbo. De toets meet het vaardigheidsniveau van iedere kandidaat. Die meting moet zeer betrouwbaar zijn: de kandidaat dient eenzelfde vaardigheid aan te tonen voor een 6, ongeacht de variant die hij maakt. En dit moet ook gelden voor ieder ander cijfer. Ongeacht de variant die gemaakt wordt, wordt eenzelfde aangetoonde vaardigheid steeds beloond met eenzelfde cijfer.

Om die reden verloopt de omzetting van scores in cijfers bij de rekentoets vo via een vaardigheidsschaal.

Een uitgebreide toelichting op deze normeringssystematiek staat op www.hetcvte.nl: kies 'Onderwerpen', vervolgens 'Centrale rekentoets VO' en klik daarna op Toetsspecial 'Normering met een vaardigheidsschaal'.

Cijferdifferentiatie bij de normering van de rekentoets vmbo

In 2013 en 2014 en 2015 is met de rekentoets 2F gewerkt met het maken van onderscheid in de prestatie-eisen per leerweg:

- Bij gl/tl was de lat 1,0 cijferpunt hoger gelegd in vergelijking met het referentieniveau 2F;

⁶ Zie Bijlage 2 bij artikel 2, bijv. via <https://www.examenblad.nl/publicatie/20150209/regeling-omzetting-scores-in/2015/vmbo-tl?regime=hfregts&horizon=vga6k854m5p9>

- Bij bb was de lat 1,0 cijferpunt lager gelegd dan 2F;
- Bij kb lag de lat precies op het 2F-niveau.

Cijferdifferentiatie per leerweg wordt in schooljaar 2015-2016 bij de normering van de rekentoets 2F alleen nog toegepast bij vmbo-bb. Het door derdejaars vmbo-bb behaalde cijfer blijft staan voor volgend jaar (met uitzondering van doubleren). Voor eindexamenkandidaten vmbo-gt 2016 mag een in schooljaar 2014-2015 in het voorlaatste jaar behaald cijfer met 1 cijferpunt worden opgehoogd.

De normering van de pilot-rekentoets 2A

De pilot-rekentoets 2A zal afzonderlijk worden genormeerd.

De leerlingresultaten voor de pilot-rekentoets 2A worden gelijktijdig met 2F en 3F, aan de vmbo-bb-scholen gerapporteerd.

Aan het eind van het schooljaar 2015-2016 kan een vmbo-bb kandidaat voor de rekentoets over verschillende cijfers beschikken:

- het cijfer voor de pilot-rekentoets 2A;
- het hoogste cijfer voor de rekentoets 2F;
- het cijfer voor de rekentoets 2ER;
- het cijfer voor de rekentoets 3F;
- het cijfer voor de rekentoets 3ER.

De vmbo-bb kandidaat mag kiezen welk van deze cijfers op de bijlage bij zijn cijferlijst wordt vermeld. Op de bijlage bij de cijferlijst wordt dit jaar nog niet zichtbaar of het cijfer betrekking heeft op de pilot-rekentoets 2A dan wel op de rekentoets 2F, 2ER, 3F of 3ER.

De normering van de rekentoetsen 2ER en 3ER

De rekentoetsen 2ER en 3ER zullen afzonderlijk worden genormeerd. De leerlingresultaten voor de rekentoetsen 2ER en 3ER worden gerapporteerd op dezelfde wijze als die voor de reguliere rekentoetsen 2F en 3F, op hetzelfde moment.

